Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזער צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם טאגע דעם ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט וואיצנער בולוואר נומ׳ 29 וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג, אונד קאסטעט

פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד.50 קר. ע. וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר׳ ע׳ וו׳
האלביעהריג 5 גולד.50 קר׳ ע׳ וו׳
פיערטעליעהר׳ 2 גולד.75 קר׳ ע׳ וו׳

Nr. 136. צוועלפטער יאהרגאנג — פעסט, פרייטאג כג כסליו ה.תרמ״א. — Pest, den 26. November 1880.

נאכבעטראכטונגען
איבער דיא נייען יודען-העטצערייען.

וויר האבען אין דען פֿאריגען בלעטטערן לענגערע בעריכטע איבער דיא יודען-העטצע אין דייטשלאנד אונד איבער דערען בעשפּרעכונג אים פּרייסישען אבגעאָרדנעטען-הויזע געבראכט. האבען זעממטליכע היערויפֿבעציגליכע רעדען דער דעפּוטירטען פֿיר אונד געגען דיא יודען מיטגעטהיילט — אונד נון וואָללען וויר יעטצט אויף דיעזע פֿאָרגענגע איינען קליינען ריקבליק ווערפֿען אונד דענזעלבען איינינע נאכבעטראכטונגען ווידמען.

וויר צווייפֿעלן ניכט דאראן, דאס אונזערע גלויבענס-גענאססען דיא רעדען דער פּרייסישען יודענפֿריינדליכען דעפּוטירטען מיט פֿערגניגען געלעזען אונד איהנען מיט בייפֿאלל צוגעשטיממט האבען. דאס איזט נאטירליך אונד זעלבסטפֿערשטענדליך. — אבער וויר גלויבען, דאס זיך פֿיעלע אונזערער לעזער אויך ביים לעזען איינינער רעדען דער יודען-פֿיינדליכען דעפּוטירטען געדאכט האבען: „דער עהל איזט ליידער בדין; דער יודענפֿיינד האט דיעסמאל יא רעכט; נור זאגען דארף מאן עס איהם ניכט!“ —

יא, גאנץ ריכטיג: אין דען צייטונגען, וועלכע אויך פֿאָן ניכט-יודען געלעזען ווערדען, ווירדען וויר עס זעהר אונגערנע זעהען, ווען מאן דאָרט דען יודען-פֿיינדען זעלבסט אויך נור אין מאנכעם פּונקטע רעכט געבען ווירדע; אבער אינטער אונס, אין אונזערער צייטונג, דיא פֿאָן קיינעם ניכט-יודען געלעזען ווירד, קאָננען וויר אויך דיא ביטטערע וואהרהייט אנגעהמען אונד זאגען: ליידער האבען דיא איינינען גייסטליכען דעפּוטירטען רעכט, וועלכע אים פּרייסישען אבגעאָרדנעטענהויזע דאריבער קלאגטען, דאס פֿיעלע אויפֿגעקלערטע עמאנציפּירטע יודען, זיך אויך פֿאָן יעדער אכטונג פֿיר גלויבען אונד רעגיערונג עמאנציפּירט, דאס זיא יעדע רעליגיאָן, יעדע עהרפֿורכט פֿאָר גאָטט, יעדען רעשפּעקט פֿאָר דער רעגיערונג, אבגעוואָרפֿען, אונד דאס פֿיעלע יידישע צייטונגס-שרייבער אין דען דייטשען צייטונגען אויך געגען דיא קאטהאָלישע רעליגיאָן אונד גייסטליכקייט צו זעהר געהעטצט האבען.

דורך דיא עמאנציפּאציאָן אונד דיא אויפֿקלערונג זינד פֿיעלע יודען גאנץ בערייטשט אונד געבלענדעט וואָרדען. זיא קאָננטען קיינע גרענצע מעהר, זיא וואָללטען אויף איינמאל אללעס אלטע, זייט יאהרטויזענדען בעשטעהענדע שטירצען. זעלבסט דאס אלטע גוטע וואָללטען זיא פֿערניכטען, אונד צוואר נור דאהער, וויל עס אלט איזט. דאס אלטע גוטע זאָללטע דורך עטוואס נאָך אונגעוויססעס נייעס פֿערדרענגט ווערדען. זעהר פֿיעלע אויפֿגעקלערטע יודען, אונד נאמענטליך דיא יידישען מיטארבייטער דער דייטשען צייטונגען, געהאָרען צו דען אייסערסט-לינקען, צו דער פֿאָרטשריטטס-פּארטייא, שימפּפֿען פֿאָרטוועהרענד געגען דיא רעגיערונג, העטצען געגען דיא אלט-גלייביגען קאטהאָליקען אונד געגען דיא גייסטליכקייט. זיא וואָללען דיא פֿערניכטונג אללער רעליגיאָנען, אללער זעעלזאָרגער אונד אללער רעגענטען; וואָללען אבער דאפֿיר איינע נייע וועלט-רעפּובליק, וואָ קיינע רעליגיאָן אונד גאר קיינע אכטונג פֿאָר עטוואס האָהערעם צו פֿינדען איזט, איינפֿיהרען. מיט רעכט ריפֿען דאהער דיא גייסטליכען דעפּוטירטען: איהר יודען זייט פֿראָה, דאס וויר אייך ניכט מעהר וועגען אייערער רעליגיאָן פֿערפֿאָלגען, וואס וואָללט איהר פֿאָן אונזערער רעליגיאָן האבען? איהר לעבט יא נאָך ניכט אין אייערעם יידישען שטאאטע, דאס איהר אונס גייסטליכען אונד אונזערע רעליגיאָן אויסראָטטען וואָללעט: אייך פֿערדריעסט, דאס רעגיערונג אונד גייסטליכקייט אייך ניכט ליעבען, דאס וויר געגען אייך העטצען; וויר האבען אייך יא אין דען לעטצטערען יאהרען אין רוהע געלאססען, אבער איהר האבט דיא העטצע געגען רעגיערונג אונד גייסטליכקייט בעגאָננען: דיא פֿראָממען יודען האבען וויר אייך הייטע ניכט. דיעזע בעקיממערן זיך נור אום איהרען גלויבען אונד אום איהרע טעגליכען געשעפֿטע, לאססען אונס אין רוהע, געהען אונס אים דעם וועגע אונד זינד פֿראָה, דאס וויר איהנען ניכט אין דען וועג קאָממען; אבער, איהר אויפֿגעקלערטען יודען-בובען, איהר קעננט יא אין אייערעם איבערמוטהע גאר קיינע גרענצען מעהר, איבעראללהין שטעקט איהר אייערע לאנגע נאזע, איבעראלל וואָללט איהר אָבען אויף זיין!

זינד נון דיעזע גייסטליכען מיט דיעזען איהרען קלאגען גאנץ אים אונרעכטע? — וואהרליך, ניין! — ליידער האט מאן דיעזעלבען קלאגען אויך געגען פֿיעלע יידישע אויפֿגעקלערטע אין אונגארן — אונד צוואר נאָך אין פֿיעל גראָססערעם מאסע. אין דייטשלאנד גיבט עס נאָך זעהר פֿיעלע געבילדעטע יודען, וועלכע רעכט פֿראָמם זינד אונד זינן פֿיר יידישע אנגעלעגענהייטען האבען; אבער היער אין אונגארן קעננט דער געבילדעטע, אויפֿגעקלערטע יודע קיינע גרענצע מעהר. ער מיינט, ער מיססע אללעס, אללעס אבשטרייפֿען אונד אבווערפֿען, קיממערט זיך ניכט מעהר אים יודען אונד יידישע אנגעלעגענהייטען. שעמט זיך זאָגאר זיינער יידישען אבשטאממונג, איזט פֿראָה, ווען ער זיך דעססען ריהמען קאָנן, דאס ער גאר ניכט וויא איין יודע אויססיעהט, דאס מאן איהן וועגען זיינעם „פֿיינען“ בענעהמענס, וועגען זיינער ריינען אונגארישען שפּראכע גאר ניכט אלס יודען ערקעננע. אלס מאָדערנער יודע מאכט ער גערנע אללע מאָדען מיט, אונד דא עס יעטצט מאָדע געוואָרדען, געגען טיסא אונד זיינע רעגיערונג צו שימפּפֿען אונד אויך געגען דיא גייסטליכקייט צו העטצען, שימפּפֿט אונד העטצט ער מיט. „בין איך מיר אויך איין לינקער (דענקט ער זיך), בין איך מיר איין מאנן דעם פֿאָרטשריטטעס, שימפּפֿע איך אויך געגען דיא רעגיערונג אונד געגען דען אלטען שלענדריאן דער רעליגיאָן!“ — וואס איזט דאנן דאס ענדע? — אם ענדע טריטט איין יודענפֿיינד אויף אונד רופֿט: „וואס, יודע, דיא שימפּפֿסט אויך? וויא קאָממסט דוא דאצו? וויר דירפֿען שימפּפֿען, אבער דוא, דעססען עמאנציפּאציאָן ערסט 12 יאהרע אלט איזט, האסט שאָן פֿערגעססען, דאס דוא פֿראָה וואַרסט, ווען מאן דיך לעבען ליעס?“

יא, פֿיר יידישע אנגעלעגענהייטען האבען היער ליידער פֿיעלע אויפֿגעקלערטע יודען גאר קיינען זינן מעהר, זיא קיממערן זיך נור אום דיא וועלט-פּאָליטיק, זיא שעמען זיך, יודען צו זיין — אונד ווען זיך דיא יודען ניכט זעלבסט געגענזייטיג אכטען, דאנן קאָננען זיא פֿאָן דען ניכט-יודען זיכער ניכט געאכטעט ווערדען. ווען דער זאָגענאננטע אויפֿגעקלערטע יודע זעלבסט אין געגענווארט דער ניכט-יודען איבער דאס יודענטהום לאכט אונד שפּאָטטעט, זיך דאמיט זאָגאר גראָס מאכט, אונד זיך דאדורך אלס „אויפֿגעקלערטער“ צו ערקעננען געבען וויל; וויא זאָלל דאנן דער ניכט-יודע אונס אכטען?

וויר וואָללען נון אוס אלל דיעזען בעריכטען, מיטטהיילונגען אונד בעטראכטונגען פֿאָלגענדע לעהרע ציעהען: דרענגען וויר אונס ניכט דען כריסטען אויף, שטעללען וויר אונס ניכט איבעראלל אָבען אן דיא שפּיטצע דער שרייער אונד פּאָליטישען לערממאכער, שעמען וויר אונס ניכט, יודען צו זיין, קיממערן וויר אונס אויך אום אונזערע יידישען אנגעלעגענהייטען, אכטען וויר אונס זעלבער, אונד וויר ווערדען דאנן אויך פֿאָן דען אנדערען געאכטעט ווערדען. דיעזע לעהרע האבען וויר שאָן ביי פֿערשידענען געלעגענהייטען בעגרינדעט, אונד קאָננען זיא ניכט גענוג וויעדערהאָלען.

* * *

צום שלוססע אונזערעס בלאטטעס ערהאלטען וויר דיא „איזראעליטישע וואָכענשריפֿט“ אוס בערלין, אין וועלכער וויר פֿאָלגענדע בעטראכטונגען איבער דיא יעטציגען יודען-העטצערייען לעזען:

אין דער לעטצטען צייט האבען צוויא פּארלאמענטע, דאס אונגארישע אונד דאס פּרייסישע, פֿעראנלאססונג גענאָממען, איבער דיא יודען-העטצערייען אין אָפֿפֿענטליכען זיטצונגען צו פֿערהאנדעלן. עס האנדעלט זיך היעביא ניכט דארום, וואס דיא פּארלאמענטע אין דער זאכע געטהאן אָדער ניכט געטהאן האבען, אים גרינדע גענאָממען, וויססען וויר גאר ניכט, וואס איגענטליך דאס פּארלאמענט היעביא טהון זאָללטע. איינע אויפֿרייצונג צום אויפֿשטאנדע געגען דיעזע אָדער יענע בירגער-קלאססע, געגען דיעזע אָדער יענע קאָנפֿעססיאָנס-גענאָססענשאפֿט, איזט יא אָהנעהין געזעטצליך פֿערבאָטען. זאָללטע דאהער אישטוצי אין אונגארן אָדער שטאָקער אין דייטשלאנד דיא העטצערייען זאָ וויט טרייבען, דאס היעדורך דאס געזעטץ פֿערלעטצט ווירד, זאָ איזט יא איינפֿאך זאכע דער פּאָליציא, היעגעגען איינצושרייטען. זאָלאנגע יעדאָך דיעס ניכט דער פֿאלל, זאָ לאנגע קאָנן אויך דאס פּארלאמענט ניכטס טהון, אים דיעזע שטעהליכען אומטריבע צו אונטערדריקען.

איינען צוועק האט מאן אינדעס דורך דיא פּארלאמענטס-בעראטהונגען איבער דיא פֿיינדליכען בעוועגונגען געגען דיא יודען איממערהין ערריכט. דיא רעגיערונגען האטטען נעמליך פֿעראנלאססונג, דיא פֿייערליכע ערקלערונג אבצוגעבען, דאס זיא איהרערזייטס אן איינע פֿערקירצונג דער דען יודען דורך דיא עמאנציפּאציאָן געוועהרטען רעכטע דורכאוס ניכט דענקען. — אין גלייכערוויזע האטטען אויך דיא ליבעראלען אונד אויפֿגעקלערטען דעפּוטירטען געלעגענהייט, געגען דיא יודען-פֿיינדליכען אומטריעבע איהר פֿערדאממונגס-אורטהייל אבצוגעבען. אונד דיעזער ערפֿאָלג איזט איממערהין איין זעהר בעדייטענדער.

מאן דארף ניכט פֿערגעססען, דאס ווען אישטוצי אָדער שטאָקער דאס פֿאָלק געגען דיא יודען העטצען, זאָ רעדען זיא דעמזעלבען פֿאָר אללעם איין, דאס אויך דיא רעגיערונג אונד דיא אויפֿגעקלערטען דעפּוטירטען געגען דיא יודען זינד. נור דורך זאָלכע ליגע לאססט זיך דאס פֿאָלק צו געוואלט-שריטטען פֿערלייטען, דא עס דער מיינונג איזט, דאס אויך דיא רעגיערונג אונד דיא איינפֿלוססרייכען דעפּוטירטען דיעס ווינשען. האט אבער דאס פֿאָלק דורך דיא שטאאטסגעהאבטען פּארלאמענטס-פֿערהאנדלונגען ערפֿאהרען, דאס דיא רעגיערונגען אונד דיא ווירקליך פֿרייהייטס-ליעבענדען אונד אויפֿגעקלערטען אבגעאָרדנעטען יעדעס אויסשרייטען געגען יודען אלס פֿערברעכען בעטראכטען, דא קאָננען זיך אישטוצי אונד שטאָקער דיא גאללע הייס-רעדען, זיא ווערדען ביים פֿאָלקע קיין געהאָר פֿינדען.

קריפֿטמאנן. דיא דעפּוטאציאָן ווינשט איינע איידיענץ ביים מיניסטער-פּרעזידענטען אונד דעם קולטוס-מיניסטער אין אנגעלעגענהייט דער אורבאריאל-גרינדבעזיטצער, וועלכע פּראָטעסטאנטען אָדער יודען זינד אונד דעננאָך פֿאָן איהרען גרינדשטיקען אן דיא קאטהאָלישע גייסטליכקייט געביהרען בעצאהלען מיססען. — זעלבסט צור צייט דער אבסאָלוטען באך'שען רעגירונג וואר מאן ניכט גענאָטהיגט, דיעזע געביהרען צו צאהלען. נאָך וועניגער וואר דיעס נאטירליך דער פֿאלל ביא איינפֿיהרונג דער אונגארישען געזעטצע. אין נייערער צייט האט יעדאָך דער קולטוס-מיניסטער אין דיעזער אנגעלעגענהייט ענטשיידונגען געטראָפֿפֿען, דאס דיא פּראָטעסטאנטישען אונד יידישען גרונד-בעזיטצער פֿאָן איהרען גרינדשטיקען דער קאטהאָלישען גייסטליכקייט געביהרען צו בעצאהלען האבען. אין דיעזער וייזע שטעללט עס זיך הערוים, דאס דיא קאטהאָלישע גייסטליכקייט ניכט פֿאָן דען קאטהאָליקען, זאָנדערן פֿאָן דען פּראָטעסטאנטען אונד יודען ערהאלטען ווירד. אין פֿאָלגע דיעזער ענטשיידונגען דעס קולטוס-מיניסטערס לאָסט דיא בעהאָרדע, איך אייפֿפֿאָרדערונג: דעם גראנער פֿירסט-פּרימאס, אים גאנצען לאנדע דיעזע געביהרען דורך "עקסעקוציאָנען" איינטרייבען. דיא פּראָטעסטאנטישען אונד יידישען אורבאריאל-בעזיטצער ווערדען געצוואונגען, אן קאטהאָלישע גייסטליכע: געלד, פֿריכטע, היהנער, אייער א' ז' וו' צו לייסטען. אויך טאגלאָהן אונד פֿיהרען מיססען זיא לייסטען פֿיר איינע גייסטליכקייט, דיא איינער איהנען פֿרעמדען קאָנפֿעססיאָן געהאָרט! — דיעזע בעשווערדע איזט גוויס איינע האָכסט גערעכטע. וויר ווערדען דאס ערגעבניס דיעזער איידיענץ זיינערצייט מיטטהיילען.

אוים דעם אונגארישען רייכסטאגע.

אין פֿאָריגעס בלאטטע בראכטען וויר דיא רעדע דעס קראָאטישען דעפּוטירטען געגען דיא אונגארישע רעגירונג, נון וואָללען וויר היער דיא אנטוואָרט דעס אונגארישען מיניסטערס אונד דיא וייטערען בעריכטע איבער דיא רייכסטאגס-זיטצונגען נאכטראגען:

פֿינאנצ-מיניסטער סאפּארי ערוידערטע אויף דיא רעדע דעס קארל שטראצימיר אין קורצען וואָרטען פֿאָלגענדעס: "עס בערוהט אויף איינעם אירטהומע, ווענן פֿאָן מאנכער זייטע בעהויפּטעט ווירד: דיא אונגארישע רעגירונג וואָללע דיא קראָאטען געוואלטזאם "מאדיאריזירען". זאָוואָהל דיא פֿיר קראָאציען ערנאננטען אייזענבאהנ-בעאמטען, אלס דער שטייער-אָבער-דירעקטאָר זינד וואָהל אונגארן; אללײן זיא שפּרעכען אללע זאָ געלייפֿיג דיא קראָאטישע שפּראכע, אלס ווערען זיא געבאָרענע קראָאטען. מאן האט וואָהל אויך איינע אונגארישע לעהר-אנשטאלט אין אגראם ערריכטעט, דיא פֿאָן שטייער-בעאמטען בעזוכט ווערדען זאָלל.

אללײן עס וואורדע נאָך ניעמאנד גענאָטהיגט, דיעזע שולע, וענן ער היעצו צו זיינער אויסבילדונג קיינע לוסט האט, אויך צו בעזוכען! דאס ניכט אללע אָמטער אין קראָאציען מיט געבאָרענען קראָאטען בעזעטצט ווערדען — דאס קאנן דאָך ניכט אלס פֿאָרוואורף געלטען, דא דאס געזעטץ געשטאטטעט, פֿיר קראָאציען אויך אונגארישע בעאמטע צו ערנעננען. הערר שטראצימיר האט אלזאָ גאר קיינען גרונד צור קלאגע. מאָגע ער ליעבער דאהין ווירקען, דאס דיא קראָאטען געגען אונס זאָ פֿריינדליך זינד, וויא וויר עס געגען דיא קראָאטען זינד!"

נאָך דיעזער רעדע ערפֿאָלגטע דיא אבשטימונג איבער דאס באָדשעט, וועלכעס מיט גראָסער מאיאָריטעט צור אננאהמע געלאנגט איזט. עס איזט דאס ערסטע מאל אין אונגארן, דאס דיא גענעראל - דעבאטטע איבער דאס באָדשעט אין וועניגען זיטצונגען איהרען אבשלוס געפֿונדען האט. מאן האט זיך עבען איבערצייגט, דאס מאָן, וויא אימטער מאן דענקט, ענדליך אין באָדשעט האבען אונד שטייערן צאהלען מוס. מאן האט עס דאהער איינגעגעבען, לערם צו שלאגען, וואָ אללעס לערמען ענדליך צו ניכטס פֿיהרט:

אם 20-טען דיעזעס בעגאנן דיא שפּעציאל-דעבאטטע אָדער דיא פֿערהאנדלונג דער איינצעלנען פּאָסטען דעס באָדשעטס. דען ערסטען פּאָסטען בילדעט דיא זאָגענאננטע "ציוויל-ליסטע" אָדער דיא סוממע פֿיר דיא קאָניגליכע האָפֿהאלטונג, וואָצו אונגארן 4,650,000 צאהלען מוס. עס איזט דיעס איין פּאָסטען, אן דעם אוים האָכאכטונג פֿיר זיינע מאַיעסטעט קיין דעפּוטירטער גערנע ריטטעלט. דאָך טשאָנאדי, דער בעריהמטע שרייהאלז דער אייסערסטען לינקען, טראט וויא אלליעהרליך אויך היעיער מיט דעם לעבערליכען וואונשע אויף: "דיא רעגירונג מאָגע דאהין ווירקען, דאס דער קאָניג פֿאָן זיינער ציווילליסטע איינע מיללייאָן דעם לאנדע נאכלאססע!" — מיניסטער-פּרעזידענט טיסא ערווידערטע היערויף: "יעדער ווירד איינזעהען, דאס איך נור איינע בעשפּרעכונג דיעזעס אנטראגעס האָכסט אונצנשטענדיג וועהרע. איך ערקלערע דעסהאלב נור זאָ פֿיעל: דיא ציווילליסטע זיינער מאיעסטעט איזט פֿיר פֿאָללע צעהן יאהרע פֿעסטגעזעטצט וואָרדען. ווער איננערהאלב דיעזער 10 יאהרע אן דער ציווילליסטע ריטטעלן וויללי, בעגעהט דאהער איינע געזעטצעס-ווידריגקייט! — (אללגעמיינער ביפֿאלל.) —

פּרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פּרענומעראנטען, דערען פּרענומעראציאָנס-טערמין אם 1-טען דעצעמבער צו ענדע געהט (וואס נאַנין דייטליך אויף איהרער אדרעס-שלייפֿע" אנגעצייגט איזט), איהרע פּרענומעראציאָן צו ערנייערן, דאמיט דיא פֿערזענדונג דער בלעטטער קיינע שטאָרונג עלײדע.

בריעפֿע דער רעדאקציאָן.

העררן ג' ג' אין טיסי: זיא האבען רעכט. אין נומער 133 אין דער נאָטיץ "רייבער אין דער מאסקע" האט זיך איין דרוקפֿעהלער איינגעשליכען. אנשטאטט "יעלינאָנס-פענסטער" זאָללטע עס נעמליך הייסען "רענאליען-פענסטער". וואָהל ניכט עס אויך לייטע, דיא זיך איינבילדען דיא "יעליגיאָן "אין פאכט" צו האבען, אללײן פֿאָן זאָלכען לייטען שפּרעכען וויר אין אונזערעם בלאטטע גיע. וויר מאכטען פֿאָן איינער זאָלכען פאכטונג קיינען נוטצען ציעהען.

מעיר ובא.

לשמחת לבי יראי ד' וחושבי שמו, הנני מודיע כי בחמלת ד' עלי כבר ברכתי על המוגמר, ובכר הוצאתי לאור חלק שני תשו' מהר"א על אה"ע וח"מ, מתשו' מרן אבי הגאון הקדוש מ' יהודא אסאד זצוק"ל, ובה"ה אשר גמר בעדי לטובה להוציא מגמתי לפועל, וצדיקים ישמחו ויעלצו בראותם הס' עד תומו מסיק שמעתא אליבא דהלכתא הלכות גדולות וקביעות שני באן, אשר העלה להלכה ולמעשה, והנני שואל בשלום כל אדם אשר אהבת התורה חרותה על לוח לבו, יכתוב ידו לד' לקחת הס' בתוך ביתו, ומי שירצה לזכות בו, יפנה אלי תחת אדרעסע שלי. — ס"ה א' פ' וישלח תרמ"א.

הק' אהרן שמואל בהה"ג מוהר"י אסאד זצוק"ל, החופ"ק דאָני סערדאהעלי.

געשעפֿטסבעריכט.

פּעסטער פּרייזע.

געטריידע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואר געשטערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פֿערקויף וואר גוט. 2000 מעטרצ' ווארדען פֿערקויפֿט.

ווייצען, טהייס- 700 מעטרצ' ,78 קילאָ 13.65 גולד, 100 מעטרצ' .79 קילאָ 13.20 גולד. 200 מעטרצ' 78,2 קילאָ 13.30 גולד. 300 מעטרצ' .78 קילאָ 13.25 גולד. 600 מעטרצ' 77,5 ק' 13.15 גול.— 100 מעטרצ' .72.3 ק' 11.40 גולד' 2400 מעטרצ' .75 קילאָ 12.75 גולד. 1700 מעטרצ' 74.5 קילאָ 13.55 גולד. — 2200 מעטער-צענטנער 74.5 קילאָ 12.20 גולד. 1200 מעטרצ' 73.2 קילאָ 12.37½ גול. 2400 מעטרצ' 73.2 ק' 12.05 גול. פעסטער-באָדען 500 מעטרצ' 79 ק' 13.15 גולד. 100 מעטרצ' 78.5 ק' 13.— גולד. 100 מעטרצ' 77.6 ק' 12,75 גול.— (אללעס פער דרייא מאָנאטע.)

ווייצען פער פֿריה-יאהר 12,85—12,37½ גול.

קוקורוץ באנאטער פער מאי-יוני 1881, 6.25 — 6,27 גולד. —

האפער פער פֿריה-יאהר 6,40 — 6.45 גולד.

וויענער שלאכט-פֿיעהמארקט. דער אויפֿטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פֿיעהמארקטע אם 22-טען ד. מ. בעטרוג 2246 שטיק, דאפֿאָן וואָרען: 1240 אונגארישע, 489 פּאָלנישע אונד 522 דייטשע, דיא פּרייזע שטעללטען זיך פער 100 ק': אונגארישע מאסט-אָכסען 53 — 61 גול. פּאָלנישע 54 — 61 גולד. דייטשע 52 — 60 גולדען.

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער : מאיר בר"י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿריכטע ווייצען	קיאָלישע פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
נאָרדאונגאריש' נייער	74	—.——.—
"	75	11.80—11.90
"	76	12.—12.10
"	77	12.15—12.20
"	78	12.25—12.30
"	79	12.40—12.50
"	80	12.55—12.65
פעסטער באָדען	—	—.——.—
"	75	12.25—12.35
"	76	12.45—12.55
"	77	12.60—12.65
"	78	12.70—12.75
"	79	12.80—12.90
"	80	13.25—13.30
טהייס	—	—.——.—
"	75	12.40—12.55
"	76	12.65—12.75
"	77	12.80—12.90
"	78	13.—13.10
"	79	13.15—13.20
"	80	13.25—13.30
ווייסענבורגער	75	12.40—12.55
"	76	12.65—12.75
"	77	12.80—12.90
"	78	13.—13.10
"	79	13.15—13.20
"	80	13.25—13.30

פֿריכטע	קיאָלישע פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	72	10.40—10.15
גערסטע מאלץ	62	—.——.—
גערסטע פֿיטטער	62	6.20—6.40
האפער	40	6.30—6.10
קוקורוץ באנאטער	75	5.30—5.40
אנדערער	73	5.10—5.20
הירזע	—	6.25—6.50

אויף טערמינע		פער 100 קילאָ
ווייצען	פער אָקטאָבער	—.—
"	"	—.—
"	פֿריהיאהר	12.35
קוקורוץ	"	6.25
נערסטע	"	—.—
האפער	"	6.40
"	"	—.—
רעפּס	"	—.—

באללען-מעהל

דער באללען צו 100 קילאָגראמם מיט זאק		ק'	פל'
נומער	0	22	50
"	1	21	90
"	2	21	30
"	3	20	60
"	4	20	—
"	5	19	—
"	6	18	30
"	7	17	50
"	8	16	—
"	8½	14	20
שפּיריטוס: אלטע פעסטערע פּרעסהעפֿע		36	25
" נייע "		3[illegible]	—

קורז-טאבעללע פֿאָם 23. נאָוועמבער.

געלד-קורז

	פל'	ק'
זילבער-אגיא	100	—
דוקאטען	5	61
עסטעררייכישע-אונגארישע 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	38
נאפּאָלעאָנדאָר	9	38
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58	12
20 מארקשטיקע	11	60
פאפּיער-רובעל	1	18

לאָזע.

	פל'	ק'
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	122	75
1860-ער " גאנצע	131	25
דעטטא " האלבע	133	75
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	173	75
דעטטא " 50 "	172	50
ראאב רעגולירונגס	28	—
טירקען-לאָזע	14	75
קרעדיט-לאָזע	179	25
קלאריי-לאָזע צו 40 גולדען	39	—
דאנוי-דאמפּשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	104	50
אינסברוקער לאָזע	25	—
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	16	50
ראָדאָלף לאָזע " 20 "	20	25
סאלם לאָזע " 40 "	38	50
פּאלפֿפֿי לאָזע " 40 "	37	—
ג'ענואיס? לאָזע " 10 "	18	—
פּאלפֿי-לאָזע " 40 "	50	—
וואלדשטיינער לאָזע " 20 "	22	—
ווינדישגרעטץ לאָזע " 40 "	48	75

לאָזע.

	פל'	ק'
סטאניסלויער לאָזע צו 20 גולדען	23	50
פּריעסטער לאָזע " 100 "	126	50
דעטטא " 50 "	67	—
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	32	—
ווינדישגרעטץ-לאָזע " 20 "	42	—
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	109	75
פֿריינשטאדטער-לאָזע	106	90
וויענער לאָזע	117	—

רענטע-פאפּיערע

	פל'	ק'
אונגארישע גאָלדרענטע	107	60
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	97	75
עסטרייכישע באנקנאָטען	94	30
דעטטא סילבערנע	94	75
נאַציאָנאַלע	98	50
בוקאווינער	95	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	123	75
וויינגעהענטען-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	94	—
פֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענ-קרעדיטס צו 5 איינהאלב פּראָצענט	101	25
דער אונגארישען היפּאָטעקען-באנק צו 5½ פּראָצענט	98	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענ-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	199	—
דעטטא צו 6 פּראָצענט	05	—
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	01	25
דער אפּאָטבאנק	84	50
דער נאציאָנאלבאנק	146	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 18[illegible]0. — Druck v. M. Basian, Waitzenerboulevard.

עבענזאָ גערעכטען פֿאָרדערונגען גריעכענלאנדס
געוועהרען!" — דאס ווירד אלזאָ די טירקיא איי-
נערזייטס פֿאָן איהרער נאכגיעביגקייט מאָנטענעגראָ
געגענאיבער האבען!

אנדערזייטס זינד אבער וויעדער די בולגא-
רען מיט איהרען פֿאָרדערונגען דא. ביזהער וואור-
דע בעקאננטליך נור נאָרד-בולגאריען פֿאָן דער
טירקיא גענצליך לאָזגעריססען, וועהרענד זיד-
בולגאריען אָדער אָסט-רומעליען אונטער דער אָבער-
הערשאַפֿט דעם סולטאנס געבליעבען. אָבגלייך
דאסזעלבע פֿאָן איינעם אייגענען פֿירסטען רעגיערט
ווירד: אללײן רוסלאנד איזט הייטע ניכט צופֿריע-
דען. דיעזעס העטצט די בולגארישע בעפֿאָלקע-
רונג, דאס זיא זיך אללע צור בילדונג איינעס
גראָסשטאאטעס פֿעראייניגען מאָגען. רוסלאנד זאגט
נעמליך צו דען בולגארען: "וויססעט איהר, ווארום
מאן איך אין צוויא העלפֿטען, אין זיד- אונד נאָרד-
בולגאריען, צעררייססען האט? וויל מאן איך דורך
דיעזע שפאלטונג שוועכען וויללל. מאן ווייס, דאס
איהר, זאָ לאנגע איהר אונטער צוויא רעגענטען
שטעהט, זאָצוזאגען אן אללען גליעדערן געלעהמט
זייד. האבט איהר איך אבער צו איינעם בולגארי-
שען גראָס-שטאאטע פֿעראייניגט, זאָ ווערדעט איהר
דורך אייערע פֿעראייניגטע קראַפֿט אללען איראָפּעאי-
שען מעכטען רעשפעקט איינפֿלאָססען!"

זאָלכע וואָרטע מיססען נאטירליך אויף די
בולגארישע בעפֿאָלקערונג צינדענד ווירקען. זיא פֿאָר-
דערט דאהער די גענצליכע לאָזרייסונג זיד-
בולגאריענס פֿאָן דער טירקיא, אום די פֿעראייני-
גונג דיעזעס פֿירסטענטהומס מיט נאָרד-בולגאריען
צו בעווערקשטעלליגען. יעטצט ווערדען די בול-
גארען אויף די ערפֿיללונג איהרער וואנשע מיט
נאָך גראָסערעם נאכדרוקע דרינגען. זיא ווערדען
זאגען: "ווען די טירקיא די אנשפריכע מאָנ-
טענעגראָ'ס ערפֿיללטע, ווענן זיא אן מאָנטענעגראָ
זאָגאר איינע פֿרעמדע אלבאנעזישע בעפֿאָלקערונג
אבגעטרעטען, מיט וועלכעם רעכטע וויל זיא די
פֿעראייניגונג דער געזאממטען בולגארישען בעפֿאָל-
קערונג פֿערהינדערן?" — דיעס איזט נון דער צוויי-
טע טרויריגע נוטצען, דען די טירקיא דורך איהרע
נאכגיעביגקייט אין דער מאָנטענעגרינישען אנגע-
לעגענהייט האבען ווירד!

אונד דאָך זינד די פֿערלעגענהייטען דער
אונגליקליכען טירקיא הייטע נאָך אימער ניכט
צו ענדע. זיא ווירד עס נון אויך מיט איהרען טריי-
עסטען אונטערטהאנען צו טהון האבען. די אלבא-
נעזען וואָרען דער טירקיא ביזהער מיט גראָסטער
אנהענגליכקייט צוגעטהאן. דא זיא יעדאָך זעהען,
דאס די טירקיא אין איהרער נאכגיעביגקייט זאָ
ווייט געהט, די אלבאנעזישע בעפֿאָלקערונג פֿאָן
דולציגנאָ אונד אומגעגענד אן דאס פֿערהאססטע
מאָנטענעגראָ אויסצוליעפֿערן, זאָ ווערדען אויך דיעזע
איהר דען ריקען ווענדען. וואָצו טרייבט איהנען דענן
די טירקיא, פֿאָן דער זיא קיינען שוטץ ערוואַרטען
קאָננען; וואָצו ברויכען זיא איינען שטאאט, דער אנ-
שטאטט, זיא צו שיטצען, איינען טהייל איהרער בע-
פֿאָלקערונג אן מאָנטענעגראָ אויסליעפֿערט? — דאס
איזט אלזאָ דאס דריטטע אונגליק, וועלכעס די
טירקיא דורך די איבערגאבע דולציגנאָ'ס זיך צו-
געצאָגען. זיא שטעהט יעטצט פֿאָן אללען זייטען
פֿאָן פֿיינדען אומגעבען. גריעכען, בולגארען אונד
אלבאנעזען ווערדען פֿיר די טירקיא איינען שיי-
טערהויפֿען ערריכטען, וועהרענד גלאדסטאָנע אונד
די רוססישען שטאאטסמעננער דאס פֿייער בערייט
האלטען, אום דיעזען שייטערהויפֿען אין בראנד צו
שטעקען. עס שטעהט אבער צו בעפֿירכטען, דאס
די פֿלאממען דיעזעס שייטערהויפֿענס ניכט נור
די טירקיא, זאָנדערן אויך אנדערע איראָפּעאישען
שטאאטען ערגרייפֿען אונד צום טהייל פֿערניכטען
ווערדען!" —

זאָ הייסט די איבערשריפֿט דער "נייען פֿרייען
פרעססע". וויר פֿירכטען זעהר, דאס דיעזעס גראָס-
סע פאליטישע בלאטט אונזערער מאָנארכיע רעכט
בעהאלטען אונד די איבערגאבע מאָנטענעגראָ'ס
נור צו נייען טרויריגען פֿערוויקעלונגען אים אָריענטע
פֿיהרען ווירד!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

(די דרייא האָכגעשטעללטען יידישען אָפֿפֿיציערע אין פאריז.) אין נוממער 143 האבען וויר די ער-
פֿרייליכע מיטהיילונג געבראכט, דאס דער יידישע
אָבערסט אבראהאם לאָוי צום בריגאדע-גענעראל
ערנאננט וואורדע. פֿערנער טהיילטען וויר מיט, דאס
אויך גענעראל לאמבערט, בעפֿעהלסהאבער דער
פאריזער ארמעע, אונד דער פאריזער קאָממאנדאנט
גענעראל-לייטנאנט זעע, עבענפֿאללס יודען זינד:
וויר ענטנעהמען איינעם פֿראנצאָזיש-יידישען בלאט-
טע פֿאָלגענדע הערריך בעציגליכע מיטטהיילונג:
"די דרייא האָכגעשטעללטען אָפֿפֿיציערע אין אונ-
זערער הויפּטשטאדט געהערען דעם יודענטהומע
צור האָכסטען עהרע. זיא געהאָרען ניכט צו יענען
לייטען, וועלכע, ווען זיא איינמאל איינען האָהען
ראנג ערררייכט האבען, איהרע יידישע אבשטאממונג
גערנע פֿערלייגנען מאָכטען. מענשען זאָלכער ארט
שמעהען דאס יודענטהום מעהר אלס די דייטשען
שטעקערער שטאָקער אונד טרייטשקע. זיא שמע-
הען עס, דא זיא זיך יא דעם יודענטהומס שעמען.
איהרע האָהע שטעללונג גערייכט אלזאָ דעם יודענ-
טהומע ניכט צור עהרע. די יודען קאָננען ניכט
איינמאל דאריבער הינווייזען. דאס דיעזער אָדער יע-
נער אוים איהרער מיטטע דורך זיינע פֿערדיענסטע
איינע האָהע שטופֿע זיך ערררונגען. מאן ווירדע איה-
נען יא אנטוואָרטען: "זעהעט, זעלבסט איינער, דער
אוים אייערער מיטטע הערפֿאָרגינג, שעמט זיך אייער
רער, זאָבאלד ער איינען ראנג איינגענאָממען!" לײדער
קאָננען וויר זאָ עטוואס אָפֿטערס צו האָרען בעקאָמ-
מען, אנדערס פֿערהאלטען זיך יעדאָך די הערען
לאָווי, לאמבערט אונד זעע, טראָטץ איהרער האָהען
שטעללונג, עראכטען זיא עס אלס דען עדעלסטען
שמאָלק, אין דען האָהען קרייזען עבען אלס יודען
אויפֿטרעטען צו קאָננען. אן פֿעסט-טאגען אונטערלאס-
סען עס די דרייא האָכגעשטעללטען אָפֿפֿיציערע
ניע, אין דער סינאגאָגע צו ערשיינען. זיא לאססען
זיך "צור תורה" אויפֿרופֿען אונד שפענדען בייא דיע-
זער געלעגענהייט בעדייטענדע סוממען זאָוואָהל פֿיר
די ארמען, אלס אויך פֿיר די בילדונגס- אונד
וואָהלטהעטיגקייטס-אינשטיטוטע. נון, דאס בעווייזט
עבען נור, דאס דיעזע האָכגעשטעללטען נאָך זינן
אונד הערץ פֿיר איהרע גלויבענס-גענאָססען האבען,
ווייט אינטערעססאנטער איזט עס יעדאָך, דאס דער
הערר גענעראל-לייטנאנט זעע אלס קאנדידאט
אויפֿגעטרעטען איזט פֿיר די פרעזעס-שטעללע
דער יידישען קולטוס-געמיינדע. די וואַהלען ווער-
דען אם 1-טען יענער שטאטטפֿינדען. דער קאָמ-
מאנדאנט דער שטאדט פאריז קאנן אלזאָ לייכט
אויך "קאָממאנדאנט אָדער פרעזעס" דער יידישען
קולטוס-געמיינדע ווערדען: וויר וויססען ניכט, אָב
הערר זעע בייא דער פֿאָרשטאנדס-וואַהל די מא-
יאָריטעט האבען ווירד. אללײן זאָ פֿיעל איזט גע-
וויס, דאס הערר זעע מעהר יידישע בילדונג, יא
העברעאישעס וויססען בעזיטצט, אלס פֿיעלע מענ-
נער, די פֿריהער אן דער שפיטצע דער פאריזער
יידישען קולטוס-געמיינדע געשטאנדען זינד!" —
זאָוויט דאס ערווערנטע פֿראנצאָזיש-יידישע בלאטט.
וויר מיססען אָפֿפֿען געשטעהען, דאס אונס דאס
פֿערהאלטען דעם הערן גענעראל-לייטזאנט זעע
דעם יודענטהומע געגענאיבער מיט פֿריידען ער-
פֿיללט. אויך בייא אונס גיבט עס מענשען, די זיך
גערנע צום פרעזעס איינער קולטוס-געמיינדע וועה-
לען לאססען! דאס איזט אבער נור דער פֿאלל, זאָ
לאנגע דיעזע מענשען אלס בעשיידענע פריוואט-
לייטע לעבען. דא מאכט מאן זיך וואָהל אויך אים
איינעם יידישען פֿאָרשטעהער-אמטע איינע עהרע.
ווירד אבער יעמאנד אלס ריכטער אן דער קאָניגליכען
טאפֿעל אָדער אלס האָהער מיניסטעריאל-בעאמטער
ערנאננט — זאָ ווירד ער עס אונטער זיינער ווירדע
האלטען, אין דער יידישען געמיינדע אירגענד איין

אין גראָססער יו-וועל אין דער געשטאלט איינעס שאפֿעס
הערואבהענגט?" פֿראגטע אמי.

"דיעזע קעטטע היער (זאגטע דער גראַף פֿערגניגט,)
איזט דאס האָהע אָרדענס-צייכען דעס זאָגענאננטען "גאָל-
דענען פֿליעסעס". דיעזער שמוק פֿערלייהט דעמיעניגען, דער
איהן טראגט, די האָכסטען פֿאָררעכטע. דענן זעלבסט דער
קאָניג פֿאָן שפאניען, דער דיעזען אָרדען ערטהיילט, קאנן
איבער איינען "ריטטער דעס גאָלדענען פֿליעסעס" ניכטס
ריכטען, בעפֿאָר אללע ריטטער דיעזעס אָרדענס אלס גע-
ריכטסהאָף זיך צוזאממענזעטצט."

"וויא! (ריעף אמי, אינדעם זיא בייס וואָרטע שפאניען
צוזאממענשוידערטע) דיעזער אָרדען געהאָרט דעם גרוואמען
קאָניג פֿאָן שפאניען? אך! מיין עדלער לאָרד, וויא קאָננטעט
איהר אייערע עדלע ענגלישע ברוסט מיט זאָלך איינעם אָר-
דען פֿעראונציערען! דענקעט אן די פֿיעלען שייטערהויפֿען,
די פֿיר דיעיעניגען, פֿאָן דענען איך שטאממע, ערריכטעט
וואורדען! — אונד קאָננטעט איהר, דען דאס פֿאָלק איינען
פריינגינען מיניסטער נעננט, איינען אָרדען איינעס גרוויא-
מען, פֿאנאטישען קאָניגס טראגען?"

"בערוהיגע דיך, מיינע ליעבע! דיעזען אָרדען בעקאם
איך ניכט פֿאָן דעם פֿאנאטישען פֿיליפּפּ, זאָנדערן פֿאָם
פֿירסטען ווילהעלם פֿאָן אָראניען, וועלכער אן דער שפיטצע
דער פֿרייהייטס-קעמפֿפֿער אין דען ניעדערלאנדען שטעהט,
אום דאס דריקענדע יאָך דער שפאנישען געוואלטס-הערר-
שאַפֿט אבצושיטטעלן!"

אמי וואורדע נאכדענקענדער אונד אויפֿמערקזאמער
אונד זאגטע: "גלויבסט דו וויקליך, דאס עס דען ניע-
דערלאנדערן געלינגען ווירד, פֿאָם שפאנישען יאָכע אבצו-
פֿאללען אונד איינע נייע ניעדערלענדישע פֿרייע היימאטה
צו גרינדען?""

"ווייס וואָהל, מיינע ליעבע, אינטערעססירט דיך די
פֿאָליטיק? וויא קעננסט דו די פֿאָרגענגע אין דען ניע-
דערלאנדען?"

אמי וואורדע פֿערלעגען, זוכטע איינער אנטוואָרט
אויסצוווייכען, אינדעם זיא איינע נייע פֿראגע אן דען גראַ-
פֿען ריכטעטע: "אונד דיעזע אנדערע קעטטע היער לינקס,
וואס פֿיר אָרדענס-קעטטע איזט דיעזע?" — דיעזע פֿראגע
בראכטע וויעדער דען גראַפֿען לעכטער אין פֿערלעגענהייט,
אונד ער זאגטע: "דיעזער אָרדען וואורדע מיר פֿערליעהען
פֿאָן דער אונגליקליכען מאריא שטוארט, אלס זיא נאָך איינע
גליקליכע קאָניגין אין שאָטטלאנד וואר. יא, זיא האט מיר
איינסט זאָגאר איהרע האנד אנגעבאָטען, זיא וואָללטע מיך
צום געמאהל האבען. אבער איך וויללל ניכט בלאָס דער
מאנן איינער קאָניגין זיין, דער איבער ניכטס צו
הערישען האט אונד נור פֿאָן זיינער פֿרויא בעהערישט
ווירד. אבער לאססען וויר דאס, מיינע ליעבע, דיין וואונש
איזט ערפֿיללט, דוא האסט דיינען מאנן אין זיינעם גלאנזע
געזעהען, לעגען וויר נון דאס אב!"

"גוט, (זאגטע אמי) אבער די בעפֿריעדיגונג איינעס
וואונשעס האט מיר אימער צו איינעם נייען צווייטען
וואונשע פֿעראנלאססונג געגעבען. איך וויגשע אויך פֿער-
נער, מיינען גראַפֿען אין דיעזעם אבגעשיעדענען אונד פֿער-
בארגענען אויפֿענטהאלטע אין פֿאָללעם גלאנזע זיינעס
פֿירסטליכען שמוקעס צו זעהען, אונד נון מאכטע איך. . .""

"אונד נון, וואס מאכטעסט דוא? וואס קאָננטעסט
דוא בישטען, דאס איך דיר ניכט געוועהרען זאָללטע?"

""יעטצט מאכטע איך בישטען, אין איינעם דיינער
פֿירסטליכען פאלאסטע אין לאָנדאָן צו זיטצען, דאמיט מיך
אויך די גראָסע וועלט אן דיינער זייטע אלס דיינע פֿירסט-
ליכע געמאהלין זעהע!""

בייא דיעזעם וואונשע פֿערענדערטע זיך די געזיכטס-
פֿארבע דעס גראַפֿען; ער ערבלאסטע, וואָרויף ער דאנן
זאגטע: "וויא! מיינע אמי, זינד ניכט דיעזע געמעכער היער
גלאנצפֿאָלל גענוג אויסגעשמיקט? איך האבע זיא אייפֿיס
פראכטפֿאָללסטע אויסשטאטטען לאססען. ווענן דוא אבער
דאמיט נאָך ניכט צופֿריעדען ביזט, וויל איך דיעזעס שלאָס
היער נאָך הערליכער הערשטעללען לאססען."

""ניין, מילארד, (זאגטע אמי, וועלכע איהרען מאנן
באלד פֿער "דוא" באלד פֿער "איהר" אנרעדעטע, יע נאכ-
דעם זיא מיט איהם מעהר אָדער וועניגער פֿערטרויליך גע-
שפּראָכען) איהר שפּאָטטעט מיינער אָדער וואָללט מיך ניכט
פֿערשטעהען. דער גלאנץ דיעזער פּראכטפֿאָללען געמעכער
איבערטריפֿט אללע מיינע ערוואַרטונגען אונד פֿערדיענסטע,
אבער זאָלל דיינע, דיר אנגעטרויטע גאטטין, ניכט וועניגס-
טענס איינעם טאגעס פֿאָן דער ווירדע אומגעבען ווערדען,
די איהר געביהרט, אונד די אן דען ראנג געקניפּפֿט
איזט, דען זיא אונטער דען האָף-דאמען, אלס די אנער-
קאננטע גאטטין דעס ערלעסטען גראַפֿען פֿאָן ענגלאנד
איינניממט?"" —

"איינעם טאגעס! (ריעף דער גראַף נאכדענקענד) יא,
ליעבע אמי, דאס גליק זאָלל דיר איינעס טאגעס צו טהייל
ווערדען, אונד גלויבע מיר, דוא קאָננסט דיעזען טאג ניכט
זעהנליכער הערבייוואינשען, אלס איך זעלבסט!"

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

דיעס איזט דאס אײגענטליכע ערגעבניס דער פארלאמענטס־פֿערהאנדלונגען איבער די יודענ־אנגעלעגענהײט. אללײן טראָטצדעם אונד אללדעם איזט עס איממערהין טרױריג, דאס די יודענ־העטצערײען בערײטס אײנען זאָלך' געפֿעהרליכען כאראקטער אנגענאָממען האטטען, דאס די פארלאמענטע צװײער געבילדעטער שטאאטען היעריבער איבערהױפּט פֿערהאנדלען מוסטען. איבערדיעס האט עס זיך געצײגט, דאס נאמענטליך אים פּרײסישען פארלאמענטע צאהלרײכע דעפּוטירטע אָפֿפֿען געגען די יודען אױפֿגעטרעטען, אָהנע זיך דעס טיטעלס צו שעמען, דאס זיא „יודענ־פֿײנדע" זינד! דאס צײגט איממערהין, דאס דער יודענ־האס ניכט בלאָס אונטער דעם ראָהען פּאָבעל עקסיסטירט, זאָנדערן אויך אונטער מענגערן, די אים פארלאמענטע זיטצען אונד שטיממע האבען. אונד דא מיססען װיר אונס זעלבסט פֿראגען: װאס איזט דענן היעגעגען צו טהון? . . .

פֿיעלע, נאמענטליך אונטער דען אונגארישען יודען, זינד מיט דער אנטװאָרט גלײך בײא דער האנד, אלס העטטען זיא װירקליך דאס זיכערסטע הײלמיטטעל געגען דען יודענ־האס געפֿונדען. זיא זאגען אײנפֿאך: „מאדיאריזירען װיר אונס, אונד דער האס װירד געגען אונס שװינדען!" — װיר אונזערערזײטס האבען געגען דאס „מאדיאריזירען" געװיס ניכטס אײנצוװענדען. יעדער מאָגע זיך בעשטרעבען, די שפּראכע יענעס פֿאָלקעס צו ערלערנען, אין דעססען מיטטע ער װאָהנט. אללײן דאס דורך די „שפּראכע" ניכט אללעס געװאָננען איזט, דאס זעהען װיר עבען אין דײטשלאנד. פֿאסט צװײ־דריטטעל אללער יודען אױף דעם ערדענ־רונד שפּרעכען ד י י ט ש. אונד דאָך איזט דער יודענ־האס צו קײנער צײט שטערקער אונד טיעפֿער אלס עבען אין דײטשלאנד. דעם האָכגעבילדעטען יודען אין דײטשלאנד, דער שאָן אײן דוטצענד געלעהרטע ביכער אין דער דײטשען שפּראכע פֿערפֿאסט האט, רופֿט דער לעטצטע בערלינער שוסטער־בוב קעק די װאָרטע נאָך: „דו ביזט נור אײן י ו ד ע אונד קײן ד י י ט ש ע ר!" דאס בעװײזט אונס דענן דאָך, דאס די געמײנזאמקײט דער שפּראכע מיט דען איבריגען לאנדעס־בעװאָהנערן נאָך ניכט דאס רעכטע מיטטעל איזט, אום דען יודענ־האס אױסצוראָטטען! —

דער יודענ־האס ערװײזט זיך אלזאָ אלס אונאױסראָטטבאר. װיר מיססען אלזאָ נור שטרעבען, דענזעלבען אונשעדליך צו מאכען: אונד װאָדורך? דורך אײן פֿעסטעס צוזאממענהאלטען: דאָרט, װאָ די יודען אונטער אײנאנדער אין פֿריעדען אונד אײנטראכט לעבען, קאנן איהנען דער אײסערע פֿײנד ניכטס טהון, די פֿײנדע שפּעקולירען עבען נור אױף די אונאײניגקײט, די לײדער צװישען דען יודען צו העררשען פּפֿלעגט.

אום דיעזע אבזיכט יעדאָך צו ניכטע צו מאכען, דירפֿען װיר אונזערע אינגערען שטרײטיגקײטען ניכט יעדען אײגענבליק נאָך אױסען טראגען, װעניגסטענס נאָך אױסען מיססען װיר אײן אײניהײטליכעס גאנצעס בילדען. דאס אללײן איזט דאס מיטטעל, װאָדורך װיר דען פֿײנדען דעס יודענטהומס רעשפּעקט אײנפֿלאָסען קאָננען!

װיעדער דולציגנאָ!

אין פֿאָריגער נוממער האבען װיר די קורצע מיטטהײלונג געבראכט, דאס נאָך דעם אױסשפּרוכע דעס סולטאנס זעלבסט, די שטאדט דולציגנאָ שאָן אין דען נעכסטען טאגען אן מאָנטענעגראָ איבערגעבען װערדען זאָלל. װיר דריקטען צוגלײך אונזערען צװײפֿעל דאריבער אױס, אָב דיעזעס פֿערשפּרעכען דעס סולטאנס אויך אלסבאלד אין ערפֿיללונג געהען װערדע. אײנע קאָנסטאנטינאָפּלער דעפּעשע פֿאָם 21־טען דיעזעס מעלדעט נון היעריבער בעצוגליך פֿאָלגענדעס: „געסטערן בעזעטצטע דערװיש פּאשא מיט זײנען טירקישען ארמעע־אבטהײלונגען דולציגנאָ אונד פֿאָרדערטע זאָגלײך דען פֿירסטען פֿאָן מאָנטענעגראָ אױף, נאָך דער אלבאנעזישען שטאדט קוניא דעפּוטירטע צו ענטזענדען, דאמיט מאן זיך איבער די אײנצעלהײטען בעטרעפֿפֿס דער איבערגאבע דולציגנאָ'ס געגענזײטיג פֿערשטענדיגען קאָננע. הײטע זינד מאָנטענעגרינישע אונד טירקישע דעפּוטירטע אין קוניא צוזאממענגעטרעטען. מאן האָפֿפֿט דאס די פֿערשטענדיגונג איבער די אײנצעלהײטען דער איבערגאבע דולציגנאָ'ס קײנע שװיעריגקײטען ביעטען װירד. שאָן אין װעניגען טאגען דירפֿטע אלזאָ דולציגנאָ װירקליך צו מאָנטענעגראָ געהאָרען!"

זאָװײט די נײערע טעלעגראפֿישע נאכריכט איבער דיעזע אלטע, האבסט אונערקװיקליכע דולציגנאָ־אנגעלעגענהײט. מאן װירדע אלזאָ גלױבען, דאס היעמיט די אָריענטאלישען װירען פֿיר לענגערע צײט איהרע לאָזונג געפֿונדען, אונד דאס מינדעסטענס פֿיר די נעכסטען יאהרע אײנע נײע פֿערװיקעלונג אָדער שטאָרונג ניכט מעהר צו בעפֿירכטען זײא. עס איזט אבער לײדער ניכט זאָ. זעהר ריכטיג איסערט זיך היעריבער די „נ' פֿ' פּרעססע", אינדעם זיא אונטער אנדערעם זאגט:

„נון האט די טירקײא װיעדער אײנען שריטט געטהאן, אום איהרע פֿריעדענס־ליעבע צו בעװײזען. אָבגלײך די בעפֿאָלקערונג פֿאָן דולציגנאָ אונד אומגעגענד צו דען טרײעסטען אנטערטהאנען דעס סולטאנס געהאָרט אונד איהרען לעטצטען טראָפּפֿען בלוט פֿערשפּריטצען װאָללטע, אום פֿאָן דער טירקײא ניכט לאָזגעריססען צו װערדען, זאָ װאורדע דיעזע טרײע בעפֿאָלקערונג דעננאָך געאָפּפֿערט אונד אין די ארמע מאָנטענעגראָ'ס געשטאָסען. דער סולטאן װאָללטע היעדורך זײנע בערײטװיללעגקײט צײגען, אײניגען װינשען דער אײראָפּאײשען גראָסמעכטע נאכצוקאָממען. ער האָפֿפֿט, אום דיעזען פּרײז זיך אונד זײנעם רײכע דען פֿריעדען ערקױפֿען צו קאָננען. אונד דאָך שטעהט דאס געגענטהײל צו בעפֿירכטען. װענן מיר יעמאנד מיט געװאלט א ל ל ע ס פֿערמאָגען װעגנעהמען װילל, זאָ װירד ער זיך דאדורך ניכט בעפֿריעדיגען, דאס איך איהם אײנען ק ל י י נ ע ן ט ה י י ל דיעזעס פֿערמאָגענס װירקליך איבערגעבע. ער װירד דורך מײנע נאכגיעביגקײט נור נאָך מעהר אײפֿגעמונטערט, מיר דאס גאנצע פֿערמאָגען װעגצונעהמען אונד אױף מײנע פֿערניכטונג הינצוארבײטען. זאָ װירד עס דער טירקײא ערגעהען. װײל די טירקײא דולציגנאָ זעלבסט הערגיבט, װירד מאן אין ענגלאנד אונד רוסלאנד ערסט רעכט דען מוטה פֿאססען, זיא מיט אײנעם שלאגע געגצליך צו צערטריממערן. גלאדסטאָנע איזט אײנמאל פֿאָן זײנער שעדליכען אונד פֿערקעהרטען פּאָליטיק ניכט אבצוברינגען. ער געהט מיט רוסלאנד דורך דיק אונד דינן, װאָ עס זיך דארום האנדעלט, דער טירקײא אײן גליעד נאָך דעם אנדערן אױס דעם לײבע צו רײסען. נון בעשטעהען הײטע נאָך צװײא זעהר שװערע פּונקטע אים אָריענט: די גריעכישע אנגעלעגענהײט אונד די בולגארישע אנגעלעגענהײט, אָדער דאס שטרעבען דער בולגארען, דורך פֿעראײניגונג זיד־בולגאריענס (אָסט־רומעליענס) מיט נאָרד־בולגאריען אײנען גראָסען בולגארישען שטאאט צו גרינדען. דיעזע צװײא פּונקטע װערדען פֿיעל שװיערער צו לאָזען זײן, אלס עטװא די טירקיש־מאָנטענעגרינישע אנגעלעגענהײט עס װאר.

דער ענגלישע מיניסטער־פּרעזידענט, העררר פֿאָן גלאדסטאָנע, דרינגט יעטצט מעהר אלס פֿריהער, דאס גריעכענלאנד דורך גראָסע טירקישע געביעטס־טהײלע ערװײטערט װערדע. אין ענגלאנד העררשטע זײט יע אײנע גריעכענפֿרײנדליכע פּאָליטיק, דאס איזט אללגעמײן בעקאננט. אָבגלײך נון גלאדסטאָנע אױף די צערטריממערונג דער טירקײא אױסגעהט, זאָ שטעהט צו בעפֿירכטען, דאס זײנע שעדליכע פּאָליטיק בײם ענגלישען פֿאָלקע שאָן אים דעם גרונדע אױף קײנען שטארקען װידערשטאנד שטאָסען װערדע, דא ער יא אנגיבט, אללעס נור אים אינטערעססע אונד צום פֿאָרטהײלע דעס בעפֿרײנדעטען גריעכענלאנד טהון צו װאָללען; יא ער װירד יעטצט זאגען: „װענן די טירקײא די פֿאָרדערונג מאָנטענעגראָס דורך איבערגאבע דולציגנאָ'ס ערפֿיללט האט, זאָ מוס זיא .אינבעדינגט די

פֿאָליעטאָן.

צװײא שװעסטערן.

(45־טע פֿאָרטזעטצונג.)

מאריא שטואַרט בעטהײערטע איהרע אונשולד אונד ערקלערטע אללעס פֿיר אײנע אבשײליכע פֿערלײמדונג. מאן קאָננטע איהר קײנע אײנװענדונגען בריעפֿע פֿאָרלעגען, װעלכע פֿיר איהרע מיטשולד צײגטען— אונד די פֿאָן אנדערען געשריעבענען בריעפֿע פֿערװאַרף זיא מיט פֿעראכטונג, אינדעם זיא זאגטע: „װאס זאָללטע אױס אײנער קאָניגין װערדען, װענן מאן זיא פֿיר דאס, װאס אנדערע געשריעבען האבען, פֿעראנטװאָרטליך מאכען זאָללטע!" — אם ענדע טראטען זאָגאר צװײא איהרער געהײמשרײבער אלס צײגען געגען זיא אױף. מאריא בעהױפּטעטע, דיעזע צײגען זײען בעשטאָכען; זיא פֿערלאנגטע פֿאָן דען ריכטערן, דאס מאן איהר דיעזע צײגען „אנגעזיכטס" שטעללען זאָלל, אבער די ריכטער װאָללטען איהר דיעזען װאונש ניכט ערפֿיללען, װאָדורך זיך איהרע לאגע פֿאָן טאג צו טאג פֿערשלימערטע. נאכדעם ענגלאנד, יא גאנץ אײראָפּא װאר דאמאלס װעגען דיעזעס פֿאללעס אין האָכסטער אױפֿרעגונג.

קאָניגין עליזאבעטה װאר דורכאױס פֿיר די הינריכטונג דער געפֿאנגענען קאָניגין מאריא שטואַרט, אונד קײנער איהרער שטאאטס־מענגער דורפֿטע װאגען, זײנע שטיממע צו גונסטען דער קאָניגין מאריא ערהעבען. דער פֿאָר דער קאָניגין עליזאבעטה זאָ זעהר בעגינסטיגטע גראַף לעסטער װורדע עבענזאָ װיא דער הערצאָג פֿאָן נאָרפֿאָלק הינגעריכטעט װאָרדען, װענן עס דעם גראַפֿען סוסעקס געלונגען װערע, דען בעװײז צו ליעפֿערן, דאס אױך גראַף לעסטער זיך פֿיר די קאָניגין מאריא אינטערעססירע.

צװײאונדצװאנציגסטעס קאפּיטעל.

אלס נון דער גראָסע גראַף לעסטער אין דען נײא הערגעשטעללטען, שאָן געשמיקטען עמפּפֿאנגס־זאאל זײנער געליעבטען פֿרױא אײנגעטרעטען װאר, אײלטע איהם דיעזע מיט גראָסטער ענטציקונג ענטגעגען אונד ריעף: „ענדליך, ענדליך, ביזט דוא דא!"

דער גראַף ערװידערטע דען הערצליכען עמפּפֿאנג זײנער געמאהלין מיט דען צערטליכסטען ליעבקאָזונגען.— דער גראַף װאר נאָך אימער אין זײנען רײזע־מאנטעל פֿעסט געהיללט; אמי װאָללטע איהם דענזעלבען אבנעהמען, װאס אבער דער גראַף ניכט צוליעס.

„נײן! (זאגטע אמי פֿרײדיג) איך װילל דיר דען מאנטעל אבנעהמען; איך מוס זעהען, אָב דוא מיר װאָרט געהאלטען האסט. איך האבע דיך בײא דײנעם לעטצטען בעזוכע געבעטען, דיך אײנמאל דײנער אמי אין אלל דײנעם גלאנצע, אלס גראַף אונד ערסטער מיניסטער ענגלאנדס געקלײדעט, מיט אללען אָרדען אונד הערדליכקײטען געשמיקט, צו צײגען, אונד נון װילל איך זעהען, אָב דוא מײנער ביטטע נאכגעקאָממען."

„דוא ביזט דאָך גאנץ װיא די איבריגע װעלט, מײנע אמי! (ריעף דער גראַף נאָך אײנעם װײצער) סאממט אונד זײדענ־קלײדער, שמוק אונד אָרדען געלטען דיר מעהר, אלס די פּערזאָן, װעלכע זיא שמיקען!"— היערױף װאַרף דער גראַף דען מאנטעל ניעדער, אונד ער שטאנד פֿאָר זײנער אמי אין פֿאָללעם פּראכט־אנצוגע, מיט אללען צירדען אונד אָרדען געשמיקט.

אמי שטאנד דא פֿאָללער שװינען אונד בעװאונדערונג פֿאָר דעם גראָסען געװאלטיגען שטאאטס־מאננע ענגלאנדס: זיא קאָננטע זיך גאר ניכט מיט דעם פֿיר זיא גליקליכען געדאנקען פֿערטרױט מאכען, דאס דער גראָסע גראַף לעסטער, פֿאָר דעם דאס גאנצע ענגלישע רײך ציטטערטע, איהר זיא ליעבענדער מאנן זײא! — זיא טרױסטע זיך יעטצט נאר ניכט, איהרען מאנן צו אומארמען; זיא פֿירכטעטע, דיעזעס פֿײנע קאָסטבארע געװאנד צו צערדריקען; דער גראַף לעכעלטע פֿערגניגט אונד זאגטע: „שױא דיך נור זאטט אן, מײן ליעבעס, גוטעס װײבכען!" ענדליך אומארמטע אמי דען גראַפֿען אונד זאגטע: „גלױבע ניכט, דאס איך דיך נור װעגען דײנער אױסערליכען הערדליכקײט ליעבע! אלס איך דיך צום ערסטענמאלע אין בארצעלאָנע זאה, דא היעלט איך דיך פֿיר אײנען אײנפֿאכען בירגערליכען קאװאליער אונד שענקטע דיר אויך אין דײנער אײנפֿאכען קלײדונג מײנע ליעבע."

„אבער אויך איך בעװאונדערע דיך (זאגטע דער גראַף), װיא שאָן אונד פּרעכטיג דוא הײטע געקלײדעט ביזט, אויך דוא, מײנע טהײערע, האסט אײנע קלײדונג אנגעלעגט, די דײנעם ראָהען ראנגע געביהרט. װאס דענקסט דוא ליעבכען פֿאָן דעם געשמאקע אונזערעס האָפֿעס? זעטצע דיך צו מיר היעהער אױף דיעזען טהראָנ־זעססעל אונד פּלױדערן װיר אײן װעניג!"— יעטצט ערסט בעטראכטעטע אמי די אײנצעלנען אָרדען אונד עהרענ־צײכען, מיט דענען איהר מאנן געשמיקט װאר. זיא בעפֿראגטע דען גראַפֿען (נעמליך איהרען מאנן) איבער די בעדײטונג דערזעלבען, װעלכע איהר דאנן דער גראַף אױף אײנע זעהר ליעבענסװירדיגע װײזע ערקלערטע. —

„אונד װאס בעדײטעט דיעזע אנדערע שאָנע, רײנגעארבײטעטע אָרדענס־קעטטע דא, פֿאָן דערען מיטטע